

ZAANS
SYMFONIE
ORKEST

90 jaar

**zondag 28 november 2010,
15.00 uur
Oostzijderkerk, Zaandam**

Ludwig van Beethoven
Ouverture Coriolan, opus 62

Allegro con brio

Johannes Brahms
Rhapsodie, opus 53

Adagio

Poco Andante

Adagio

Pjotr Iljits Tsjaikovski
*Bloemenwals uit: De
Notenkraker*

Tempo di Valse

PAUZE

Wolfgang Amadeus Mozart
Ouverture Don Giovanni KV 572

Andante
Allegro molto

Gaetano Donizetti
uit: L'Elisir d' Amore

Lalla-rallara
Una furtiva lagrima

Antonin Dvorak
uit: Rusalka

Maanlied

Mikhail Ivanovich Glinka
Valse-fantaisie in B

Tempo di Valse

Charles Gounod
uit: Romeo et Julliette

L'amour! Oui, son ardeur

Gioacchino Rossini Gounod
uit: Il Barbiere di Siviglia

Una voce poco fa

Het Zaans Symfonie Orkest is jarig en is blij dat u op zijn feestje komt. Negentig jaar heet dan wel oud, maar het orkest is vief en vol levenslust. Daar zorgt dirigent Guido Müller wel voor. Sinds hij op de bok staat, dat is vanaf 2008, spat het speelplezier er vanaf. Ook het niveau stijgt, als we deskundige luisteraars mogen geloven.

Het orkest, rechtsopvolger van de in 1920 opgerichte Zaandamsche Orkest-Vereeniging, is trots op het verleden. Met enige regelmaat speelt het bijvoorbeeld stukken die al heel lang in de verenigingsbibliotheek bewaard worden. De Althapsodie van Brahms, die u vanmiddag hoort, is zo'n werk. Getuige het stempel op de partituur

Om u een verjaardagsfeest te bezorgen dat u zich nog lang zult blijven herinneren, heeft het orkest drie solozangers en een heel koor uitgenodigd. Bij de Althapsodie van Brahms treedt zangeres Maria den Hertog op, samen met het Koninklijk Mannenkoor Krommenie. Na de pauze zingen sopraan Fang Fang Kong en tenor Livio Gabrielli aria's en duetten uit beroemde opera's.

Het Zaans Symfonie Orkest staat sinds november 2008 onder leiding van **Guido Müller**, van huis uit violist. **Guido Müller** (Leeuwarden, 1968) begon zijn vioolopleiding aan de AVO voor jong talent van het

Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Daarna studeerde hij viool bij Ilja Grubert aan het Rotterdams Conservatorium en bij Zinaida Gilels in Boston. Hij volgde masterclasses bij onder anderen Herman Krebbers, Pavel Vernikov en Jean-Jacques Kantorow. Hij nam deel aan diverse cursussen en festivals in onder meer Italië en Finland. Sinds november 1996 is hij als violist verbonden aan het Radio Filharmonisch Orkest. Als remplaceant speelde hij onder andere in het Rotterdams Philharmonisch Orkest, het Nederlands Philharmonisch Orkest, het Balletorkest (thans Hollands Symfonia), de Amsterdamse Bachsolisten, het Nieuw Ensemble, Amsterdam Sinfoniëtta, Combattimento Consort en het Doelen Ensemble. Met deze

orkesten trad hij op in binnen- en buitenland. Tevens speelde hij veel kamermuziek. Guido Müller studeerde orkestdirectie bij Jac van Steen en Edmond Saveniers en in Engeland bij Denise Ham en George Hurst. Ook werd hij diverse keren gevraagd om deel te nemen aan een masterclass orkestdirectie aan de Royal Academy of Music in Londen onder leiding van George Hurst. Verder kreeg hij les van Robert Houlihan en Rodolfo Saglimbeni. Guido Müller stond al voor heel wat orkesten. Zo dirigeerde hij het Crea Orkest, het Noord-Hollands Jeugdorkest, het Utrechts Studenten Orkest en het Canford Festival Orchestra in Engeland. Naast het Zaans Symfonie Orkest dirigeert Guido het Vechtstreek Symfonie Orkest in Maarssen. Een interview met hem staat in de Jubileumkrant.

Maria den Hertog begon haar professionele zangopleiding in 1984 bij Meinard Kraak aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Tijdens haar studie volgde ze masterclasses bij tal van gerenommeerde, in verschillende disciplines gespecialiseerde docenten. Na het behalen van haar diploma solozang deed zij vervolgstudies bij onder anderen Aafje Heijnis.

Ze is een veelgevraagd soliste bij concerten, cantates en passionen, zoals Bachs Mattheus- en Johannespassion en diens Weinachtsoratorium, bij het Requiem van Verdi en bij oratoria van Händel, Mozart en Mendelssohn. In de zomer van 2008 maakte ze haar operadebuut met rollen van Bizet, Verdi en Puccini. Naast haar optreden als soliste begeleidt ze zangers in haar uitgebreide privélespraktijk.

Het ZSO wordt gesponsord door

MADDOCKS & BUGLEY GROUP
Consulting.Workforce.Education

Het Koninklijk Mannenkoor Krommenie is nog ouder dan het Zaans Symfonie Orkest. Het dateert van 16 maart 1885 en bestaat dit jaar dus 125 jaar. In de beginjaren heette het koor 'Werkmanslust', een naam die het hield tot 1950. Tien jaar later bestond het koor 75 jaar en bij die gelegenheid ontving het van de toenmalige koningin Juliana het predicaat 'koninklijk'.

Het jubileum werd dit jaar onder meer gevierd met een concert waaraan ook het Zaans Symfonie Orkest medewerking verleende. De prachtige Altrhapsodie beleeft in het concert van vanmiddag een reprise in dezelfde samenstelling: koor en orkest met als soliste Maria den Hertog.

De Italiaanse, lyrische tenor **Livio Gabrielli** begon zijn zangstudie bij Aldo Baldin aan de Musikhochschule van Karlsruhe en voltooide die bij Jane Mengedoht aan het Conservatorium van Zürich. Daar behaalde hij in 1995 zijn opera- en concertdiploma. Al tijdens zijn studie zong hij de hoofdrol in 'Der Graf von Luxemburg' van Lehár en maakte hij als Tamino een tournee van honderd voorstellingen in Mozarts "Zauberflöte". Hij zong in

Zwitserland hoofdrollen in 'Viva la mamma' van Donizetti en in 'La belle Hélène' van Offenbach.

In Nederland zong hij bij de Hoofdstadoperette een seizoen lang de rol van Tassilo in 'Gräfin Mariza' van E. Kálmán. In 2000 volgde de rol van Ferrando in 'Cosi fan tutte' van Mozart en van Elvino in 'La Sonnambula' van Bellini. Tevens zong hij de rol van Fenton in Verdi's opera 'Falstaff', waarna een tournee in Italië volgde, met als hoogtepunt de voorstelling in het bekende theater Regio di Parma. Daarna volgden (hoofd)rollen in 'Nabucco' en in 'La Traviata' van Verdi.

Ook als oratoriumzanger is hij een veelgevraagd solist. Tot zijn repertoire behoren de belangrijkste werken van Bach, Händel, Mozart, Mendelssohn, Rossini, Puccini, Verdi, Berlioz, Gounod, Martin, Honegger, Orff.

Vorig seizoen zong hij tijdens een tournee in Frankrijk en Spanje 'Petite Messe solennelle' van Rossini en de Mis in Es groot van Schubert. In Nederland zong hij onlangs het Requiem van Verdi met het Orkest van het Oosten.

De Chinese sopraan **Fang Fang Kong** studeerde aan het Central Conservatory in Beijing en vervolgde haar studie aan de operaklas van het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Naast haar recitals en liederenconcerten was zij onder meer te horen als Susanna in *Le Nozze di Figaro*, als Norina in *Don Pasquale*

en als Tatjana in *Jevgeni Onjegin* en in Poulencs *La voix humaine* met Kenneth Montgomery.

Fang Fang Kong zong het winnende lied tijdens de slotpresentatie van de Chinese Contemporary Song Composing Competition in 1986. In 1994 won zij de publieksprijs tijdens het Christina Deutekom Concours, en in hetzelfde jaar zong zij in het kader van het Holland Festival in de wereldpremière van Guo Wenjings *Wolvendorp* met het Nieuw Ensemble onder leiding van Ed Spanjaard. Fang Fang Kong is sinds 1993 verbonden aan het koor van de Nederlandse Opera. Hier vertolkt zij ook met enige regelmaat een solorol. Enkele van deze DNO-producties zijn: *Life with an Idiot*, *Die Fledermaus*, *Moses und Aaron*, *Le Nozze di Figaro* en *Lohengrin*. In het seizoen 2010-2011 zingt zij de rol van Chocolka in *Het Sluwe Vosje* van Leoš Janáček.

Fang Fang Kong zong al eerder met het Zaans Symfonie Orkest. Op 25 november 2007 zong zij onder andere het Maanlied uit *Rusalka* van Dvorak. Van dit lied kunt u vanmiddag wederom gaan genieten.

Het jubileumconcert van het Zaans Symfonie Orkest begint, uiteraard, met een ouverture. Het woord betekent immers 'opening'. Het is een instrumentaal muziekstuk dat wordt gespeeld voor het begin van een opera, een oratorium, een ballet of een toneelstuk. Het wordt ook gespeeld, en dat is nu het geval, als een zelfstandig orkestwerk aan het begin van een concert. De heroïsch klinkende ouverture **Coriolan** heeft **Beethoven** in 1807 geschreven bij het gelijknamige treurspel van Heinrich Joseph dat drie jaar eerder was verschenen. 1807 Was de tijd waarin hij aan zijn vijfde symfonie werkte. Het toneelstuk gaat over de veldheer Coriolan die uit het oude Rome verbannen wordt. Uit wraak wil hij een veldtocht tegen Rome beginnen, maar hij wordt daarvan weerhouden door zijn vrouw en zijn moeder. Omdat hij inmiddels zijn troepen naar Rome heeft gedirigeerd, is er voor hem geen weg meer terug en kiest hij voor zelfmoord. Het stuk opent met een aantal langzame maten die het karakter van de titelheld symboliseren. Dat thema komt aan het eind terug. Het gedeelte daartussenin is melodieuzer, met een opvallende dynamiek.

"Coriolan" Overture, Op.62

Ob. *cresc. poco a poco*

Fg. *p* *cresc. poco a poco*

Cor. (Es) *p* *cresc. poco a poco*

VI. I *p* *cresc. poco a poco*

VI. II *p* *cresc. poco a poco*

Vla. *p* *cresc. poco a poco*

Vc. *p* *cresc. poco a poco*

Cb. *p* *cresc. poco a poco*

De **Altrhapsodie** van **Brahms** onleent zijn tekst aan een gedicht van Goethes 'Harzreise im Winter'. Dat gedicht gaat over een reis van Goethe in 1777 door de Harz, waarbij de winterstemming hem inspireerde tot een filosofie over het lot, dat de ene mens geluk en de andere tegenslag brengt. 'Hoofdpersoon' in het gedicht is een zwaarmoedige jongeman, die wanhopig door het winterse, verlaten gebergte zwerft. In het stuk verwoordt de zangeres zijn gedachten:

*Aber abseits, wer ist 's?
Ins Gebüsch verliert sich sein Pfad,
Hinter ihm schlagen
Die Sträucher zusammen,
Das Gras steht wieder auf,
Die Öde verschlingt ihn.*

In het langzame middendeel treurt de alt mee met de ongelukkige jongeman:

*Ach, wer heilet die Schmerzen
Des, den Balsam zu Gift ward?
Der sich Menschenhass
Aus der Fülle der Liebe trank?
Erst verachtet, nun ein verächter,
Zehrt er heimlich auf
Seinen eignen Wert
In ungnügender Selbstsucht.*

In het derde deel zet het mannenkoor in met een gebed, dat klinkt als achtergrond bij de rustig smekende altsolo:

*Ist auf deinem Psalter
Vater der Liebe,
ein Ton seinem Ohre vernehmlich,
So erquicke sein Herz!
Öffne den umwölkten Blick
Über die tausend Quellen
Neben dem Durstenden
In der Wüste.*

De **Notenkraker** is oorspronkelijk een ballet uit 1892 op muziek van **Pjotr Iljitsj Tsjaikovski**. Het libretto is gebaseerd op Alexander Dumas' bewerking van het sprookje van de Duitse schrijver E.T.A. Hoffmann. Dat oorspronkelijke stuk dateert uit 1814 en heette 'De notenkraker en de muizenkoning'. Hierin krijgt het jonge meisje Clara van haar oom als kerstgeschenk een pop in de vorm van een notenkraker. 's Nachts droomt ze dat deze als aanvoerder van speelgoedsoldaten de slechte muizenkoning verslaat, waarna de notenkraker in een knappe prins verandert en haar meeneemt naar het Land van Suikergoed. Omdat het stuk rond de kerstboom speelt, wordt het vaak rond Kerst uitgevoerd. Dat het repertoire heeft gehouden is opmerkelijk, omdat het stuk door recensenten werd neergesabeld. Het beleefde aanvankelijk slechts veertien voorstellingen. In 1934

werd het stuk voor het eerst buiten Rusland opgevoerd; in 1940 beleefde het zijn première in Amerika. Sindsdien is het een traditioneel kersttuitje gebleven. Van het ballet werd door Tsajkovski een orkestsuite gemaakt. Deze suite haalde in populariteit het eigenlijke ballet in

door het veelvuldig gebruik van de muziek in films. Onder meer in de Walt Disneyfilm Fantasia. De Notenkrakersuite is een meerdelige compositie die bestaat uit een reeks dansen.

De **bloemenwals** is er daarvan de zwierige laatste.

Als na de pauze het concert heraanvangt, is het weer tijd voor een ouverture: de opening van het tweede deel van het concert. Een deel dat gewijd is aan de opera. Het eerste stuk is de **Ouverture zur Oper 'Don Juan'**. Mozart schreef deze opera, door sommigen de opera onder de opera's genoemd, in 1781. Het is er een in twee bedrijven en werd voor het eerst opgevoerd ter gelegenheid van de bruiloft van een nicht van keizer Jozef II. Dat gebeurde in Praag, op 14 oktober 1781. Het verhaal gaat dat de ouverture op de avond voor de première in elkaar is geflanst. Die avond was Wolfgang met wat vrienden uit geweest. Een van hen merkte toen op dat de opera nog helemaal geen passend begin had. Mozart is toen, het was tegen middernacht, naar zijn kamer gegaan en is daar gaan schrijven. In drie uur had hij het af.

De volgende avond, vlak voor de uitvoering zou beginnen, waren de partituren voor de musici van het orkest gereed. De inkt was bij wijze van spreken nog nat toen Mozart zich achter de piano zette. Ondanks dat de musici niet hadden kunnen

oefenen, oogsten ze spontaan applaus van het publiek. Toen het gordijn openging voor de eerste acte knipoogde Mozart naar het orkest met de opmerking dat niet alles had geklonken zoals hij het bedoeld had, maar dat het toch wel redelijk was gegaan.

De ouverture verwijst in het statige begin naar de scene uit de tweede acte waarin, tijdens een maaltijd, het sprekende beeld verschijnt dat de flierefluiterige Don Giovanni oproept zijn leven te beteren. Dat rustige begin wordt overrompend gevolgd door een allegro dat de onstuimige Don Juan verbeeldt, een voorbode van wat de opera in de eerste acte zal bieden.

L'elisir d'amore, het liefdeselixer, is de beroemdste, in nauwelijks twee weken gecomponeerde, komische opera van de Italiaanse componist **Gaetano Donizetti**. Die bekendheid komt mede door de aria

Una furtiva lagrima, 'een verholen traan'. Uiteraard hoort u die vanmiddag. Deze aria wordt gezongen door Nemorino, wanneer hij merkt dat het levenselixer dat hij heeft gekocht om het hart van Adina te winnen, ook echt 'werkt'. Nemorino is verliefd op Adina, maar zij is niet geïnteresseerd in een relatie met een saaie piet als Nemorino. Om haar hart te winnen koopt hij een liefdeselixer. Het kost hem, in tweede instantie, zijn hele vermogen, en dat voor een fles goedkope wijn.

Wanneer hij Adina ziet huilen, weet hij dat hij haar liefde heeft gewonnen en dat het middel dat een placebo blijkt te zijn, heeft gewerkt.

Niet minder beroemd is het duet 'Lalla-rallara', niet door de minsten op cd gezet en vanmiddag door Fang Fang Kong en Livio Gabrielli gezongen.

Het is de happy ending, gezongen door Adina en Nemorino, na tal van kolderieke verwickelingen.

Antonin Dvorak was in 1895, na zijn Amerikaanse tijd teruggekeerd naar Praag. Hij werd daar mede als dank voor zijn prestaties, artistiek directeur van het conservatorium, de hoogste maatschappelijke positie in het Tsjechische muziekleven. In die tijd schreef hij zijn opera **Rusalka**, een opera in drie actes. Het werk wordt nog altijd alomt geroemd als een impressionistisch

meesterwerk, met afwisselend liefelijke, melodieuze en mysterieuze passages die de verschillende stemmingen in de natuur en de daarmee verbonden mens verklanken. Uit het begin van de opera komt het weemoedige **Maanlied**. Het behoort tot de populairste aria's, vanwege zijn prachtige, melancholische melodielij.

De inleiding van de opera schildert een mistige nacht in het bos. Het licht van de maan doet het oppervlak van het meer zilverig oplichten. Bij het water dansen en stoeien de boselfen met de watergeest, die net doet of hij hen wil pakken. Eén elf doet niet mee. Het is Rusalka en tegen de vaderlijke watergeest bekend ze dat ze verliefd is op een mens. De watergeest is geschokt, want mensen zijn slecht en verraderlijk.

Michail Ivanovitsj Glinka werd in 1804 geboren en overleed in 1857 in Berlijn. Hij leefde dus in de periode die in West-Europa en ook in Rusland de benaming romantiek heeft gekregen, de

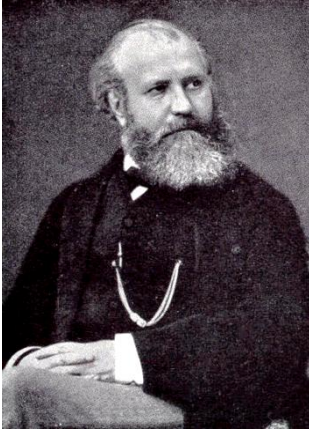

stroming die vaderlandsliefde als een van de aandachtspunten koesterde. Zijn vroegste jeugd bracht hij als rijkeluiszoontje door op het landgoed van zijn vader. Aanvankelijk hield hij zich op amateuristische wijze bezig met het componeren van

typische jeugdwerken op het gebied van de kamermuziek. Dat veranderde toen hij tussen 1830 en 1833 in Italië verbleef. Daar leerde hij de Italiaanse opera van Donizetti kennen.

Terug in Rusland ging hij naar het opgedane Italiaanse voorbeeld opera's schrijven en werd hij kapelmeester van de keizerlijke kapel. Hij kreeg toen het epitheton van de 'Russische Mozart' opgeplakt. Dat was de tijd waarin hij de **Valse Fantaisie** schreef, althans de eerste versie. Toen was het een deel van een ballet. Veel later heeft hij het omgewerkt tot een orkeststuk. Dat was een jaar voor zijn dood, nadat hij lange tijd door Europa had gezworven en nog meer nieuwe, muzikale indrukken had opgedaan. Met name de invloed van Berlioz op zijn werk is groot geweest.

Charles Gounod, beroemd geworden door zijn wereldhit Ave Maria, werd in 1818 in Parijs geboren. Op jonge leeftijd kreeg hij van zijn moeder zijn eerste pianolessen. Zijn muzikale opleiding voerde hem via een aantal gerenommeerde privé-leraren naar het conservatorium. Hij begon met componeren van voornamelijk kerkelijke muziek. Aanvankelijk wilde hij priester worden. Kort voor hij gewijd zou worden, besloot hij echter een andere weg te gaan. Hij had inmiddels kennis gemaakt met het werk van

Schubert, Schumann en Mendelssohn en dat inspireerde hem dermate dat hij toch voor de muziek koos. Hij ging weer componeren; nu niet voor de kerk maar voor het theater. Zijn eerste opera's brachten hem nog niet het verwachte succes. Dat lukte hem wel met een gewijd werk: de *Messe solennelle de Sainte-Cécile*, waarmee hij in 1851 vooral buiten Frankrijk zijn eerste triomf behaalde. Het gevolg was dat hij tal van aanbiedingen kreeg, ironisch genoeg, voor het maken van luchtige theatermuziek.

In deze periode schreef hij Faust, een op het werk van Goethe gebaseerde opera met gesproken dialogen. Het leverde hem slechts geringe bijval op, waarop hij besloot het werk te wijzigen. Pas na deze aanpassingen is de Faust van Gounod de meestgespeelde Franse opera geworden met duizenden uitvoeringen.

Zijn volgende opera's waren minder succesvol, met uitzondering van **Romeo et Juliette**, een opera in vijf bedrijven. Het libretto volgt heel precies de tekst van Shakespeare. Omdat het verhaal bij iedereen bekend is, was Gounod bijna wel verplicht de muziek een extra dramatische lading te geven. Dat is wat volgens de deskundigen het succes verklaart van deze opera die in wezen een soort musical is.

Maar dan hebben ze het niet over de prachtige aria **L'amour! Oui son ardeur**.

De door Maria Callas wereldberoemd gemaakte aria **Una voce poco fa** komt uit de eerste acte van de bekendste van de veertig opera's die **Gioacchino Rossini** gecomponeerd heeft. Rossini was een Italiaan (1792 - 1868) die in Parijs werd geboren. Al vroeg in zijn carrière, hij was nog geen 23, was hij verbonden aan het Teatro San Carlo in Napels en in die hoedanigheid schreef hij komische opera's (opera buffa's) waaronder **Il barbiere di Siviglia**, een werk in twee

actes, dat hij binnen drie weken voltooide. De dramatisch verlopen première vond overigens plaats in Rome. Het publiek daar schreeuwde en tierde tijdens de voorstelling, daartoe aangezet door Giovanni Paisiello die al eerder een opera over de barbier

had gemaakt. Hij beschuldigde Rossini van plagiaat. Een tweede uitvoering, nog geen week later, was het begin van een al eeuwen durende succesreeks.

Het stuk was gebaseerd op het eerste deel van de Figaro-trilogie van de Franse auteur Pierre Beaumarchais. Interessant is dat Mozart dertig jaar eerder het tweede deel van de trilogie gebruikt had voor 'Le nozze di Figaro' Rossini's opera's, waaronder ook 'La gazza ladra' en 'Guillaume Telle', zijn vooral beroemd geworden door de virtuoze zangpartijen en de prettig in het gehoor liggende melodieën.

In het Zaanse Symfonie Orkest speelden:

Eerste viool: José Vosbergen, Anja Blekkenhorst, Ron van Leeuwen, Agnes Leguit, Edwin Blankenstijn, Mirjam Brinkman, Ruth Cobelens, Nienke Teuben.

Tweede viool: Ellis Verreijt, Ton Roling, Marja Sinkeldam, Helga Bakker, Liesbeth Meijlemans.

Altviool: Brigitte Baas, Mart Roegholt, Katharina Wolf.

Cello: Jeannine Groenheiden, Sandra Ball, Trudy de Loof, Herman Tromp, Sebastiaan van Halsema.

Contrabas: Saskia Andriessen, Jan Engel.

Harp: Lisanne Koot.

Fluit: Christine Calis, Oeds van Middelkoop.

Hobo: Sanne Sanders, Anita Driessen.

Klarinet: Dominique de Graaf, Inge Out.

Fagot: Fred van Draanen, Huub Krijnen.

Hoorn: Tim Knol, Edna Brouns, Karin Vagnoni, Erica Ernsting.

Trompet: Nettie van de Bijl, Margo Husslage.

Slagwerk: Leida Zandstra, Hennie Kraaijpoel.